

ПРАВО ДЕТЕТА НА ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА И ПАРТИЦИПАЦИЈА ДЕТЕТА

Општи коментар бр.12 о праву детета да буде саслушано (2009)

“УНАПРЕЂЕЊЕ ПРАВА ДЕТЕТА У ГРАЂАНСКИМ СУДСКИМ ПОСТУПЦИМА КРОЗ
ЈАЧАЊЕ КАПАЦИТЕТА СУДИЈА И СТРУЧЊАКА ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ”

ПРАВО ДЕТЕТА НА МИШЉЕЊЕ И ПАРТИЦИПАЦИЈА ДЕТЕТА

“Државе чланице ће обезбедити детету које је способно да формира сопствено мишљење право слободног изражавања тог мишљења о свим питањима која се тичу детета, с тим што се мишљењу детета посвећује дужна пажња у складу са годинама живота и зрелошћу детета.

У ту сврху, детету ће посебно бити дата могућност да буде саслушано у свим судским и административним поступцима који се на њега односе, било непосредно или преко заступника или одговарајућег органа, на начин који је у складу са процесним правилима националног закона”

Члан 12. Конвенције о правима детета

Право сваког детета да буде саслушано и озбиљно схваћено

- Једна од основних вредности Конвенције
 - Појединачно право
 - У основи остваривања свих других права
 - Један од четири главна принципа Конвенције
- Право на недискриминацију
- Право на живот и развој
- Првенство најбољег интереса детета
- Право да буде саслушано

У складу са чланом 12. Конвенције о правима детета, дете које је способно да формира мишљење има право:

- да *изрази мишљење о свим питањима која га се тичу*
- да своје мишљење *слободно* изрази
- да се његовом *слободно израженом мишљењу посвети дужна пажња у складу са његовим узрастом и зрелошћу*
- да *буде саслушано у судским или управним поступцима који се на њега односе, непосредно или преко заступника*

ПРАВО ДЕТЕТА НА МИШЉЕЊЕ И ПАРТИЦИПАЦИЈА ДЕТЕТА

- Право детета на слободно изражавање мишљења није омеђено никаквим временским границама, већ само способношћу детета да формира своје мишљење.
- Праву детета на слободно формирање и изражавање мишљења одговара обавеза државних органа да пружи детету сва потребна обавештења за формирање мишљења и да мишљењу детета посвете дужну пажњу у свим питањима и свим поступцима у којима се одлучује о његовим правима, а у складу са годинама и зрелошћу детета.
- Уколико суд закључи да мишљење детета није компатибилно са осталим околностима предмета спора, он није дужан да прихвати мишљење детета, али је дужан да образложи због чега сматра да мишљење детета није аутентично или, и ако јесте аутентично, због чега сматра да није опредељујуће у заштити најбољег интереса детета.

ПРАВО ДЕТЕТА ДА БУДЕ САСЛУШАНО У СУДСКОМ ПОСТУПКУ

До реализације права у пет корака:

- 1. Припрема** – дете треба да буде обавештено о свом праву да изрази мишљење, о времену, месту и начину на који ће бити саслушано и о лицима која ће у томе учествовати, а посебно му мора бити објашњен утицај који његово мишљење може имати на исход поступка
- 2. Прибављање мишљења детета** – мишљење детета треба прибавити путем обичног разговора у простору у коме се дете осећа сигурно и слободно да своје мишљење изрази
- 3. Процена способности детета** – када је процењено да је дете способно да слободно изрази мишљење, таквом мишљењу треба поклонити дужну пажњу и третирати га као важан критеријум приликом доношења одлуке
- 4. Давање повратних информација детету** – дете треба да буде обавештено о исходу поступка, о разлозима за доношење одређене одлуке, а посебно о томе у којој мери је његово мишљење узето у обзир приликом доношења одлуке
- 5. Правни лекови** – ради обезбеђивања одговарајуће заштите права на мишљење, дете мора имати приступ жалбеном поступку

УТВРЂИВАЊЕ АУТЕНТИЧНОГ МИШЉЕЊА ДЕТЕТА ПРЕДУСЛОВ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

- ❑ Право - не и обавеза детета

- ❑ Детету морају бити учињене доступне информације
 - Којим поводом се одлука доноси
 - Могућа решења ситуације
 - Могуће последице/ дејства одлуке

- ❑ Форма пружања информација детету прилагођена развојним способностима детета
- ❑ Дете износи мишљење у окружењу у којем се осећа сигурно
- ❑ Пружити уверење детету да ће његовим ставовима бити посвећена дужна пажња
- ❑ Искључење притисака и манипулативних утицаја

Способност детета да формира мишљење као услов за остваривање права на мишљење

- Свако дете је способно да формира мишљење – оборива претпоставка по КоПД
- Способност детета да формира мишљење о одређеном питању није условљена годинама детета
- Способност захтева да дете има одговарајуће разумевање ситуације у којој се налази
- Остваривање овог права детета захтева спровођење одговарајуће процене
- Зрелост детета има предност у односу на године старости

ЗАХТЕВИ ДЕЛОТВОРНЕ ПАРТИЦИПАЦИЈЕ ДЕТЕТА У СУДСКОМ ПОСТУПКУ

ТРАНСПАРЕТНОСТ И ИНФОРМАТИВНОСТ

ДОБРОВОЉНОСТ

РЕЛЕВАНТНОСТ

ИНКЛУЗИВНОСТ

ПОШТОВАЊЕ

СИГУРНОСТ

ПРОЦЕСНА ПРАВИЛА ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНА

Мишљење детета

Члан 65.

- (1) Дете које је способно да формира своје мишљење има право слободног изражавања тог мишљења.
- (2) Дете има право да благовремено добије сва обавештења која су му потребна за формирање свог мишљења
- (3) Мишљењу детета мора се посветити дужна пажња у свим питањима која га се тичу и у свим поступцима у којима се одлучује о његовим правима, а у складу са годинама и зрелошћу детета.
- (4) Дете које је навршило 10. годину живота може слободно и непосредно изразити своје мишљење у сваком судском и управном поступку у коме се одлучује о његовим правима.
- (5) Дете које је навршило 10. годину живота може се само, односно преко неког другог лица или установе, обратити суду или органу управе и затражити помоћ у остваривању свог права на слободно изражавање мишљења.
- (6) Суд и орган управе утврђују мишљење детета у сарадњи са школским психологом односно органом старатељства, породичним саветовалиштем или другом установом специјализованом за посредовање у породичним односима, а у присуству лица које дете само изабере.

Пракса комитета министара

- Y.B. and N.S. v. Belgium, број 12/2017 од 27.9.2018.
- V.A. v. Switzerland, број 56/2018 од 28.9.2020.
- N.R. v. Paraguay број 30/2017 од 3.2.2020.

Мишљење детета

Члан 65. Породични закона

1. Дете које је способно да формира своје мишљење има право слободног изражавања тог мишљења.
2. Дете има право да благовремено добије сва обавештења која су му потребна за формирање свог мишљења.
3. Мишљењу детета мора се посветити дужна пажња у свим питањима која га се тичу и у свим поступцима у којима се одлучује о његовим правима, а у складу са годинама и зрелошћу детета.
4. Дете које је навршило 10. годину живота може слободно и непосредно изразити своје мишљење у сваком судском и управном поступку у коме се одлучује о његовим правима.
5. Дете које је навршило 10. годину живота може се само, односно преко неког другог лица или установе, обратити суду или органу управе и затражити помоћ у остваривању свог права на слободно изражавање мишљења
6. Суд и орган управе утврђују мишљење детета у сарадњи са школским психологом односно органом старатељства, породичним саветовалиштем или другом установом специјализованом за посредовање у породичним односима, а у присуству лица које дете само изабере.

Хвала на пажњи!

